

شماره : ۹۹۵۰/۲۲۰/۱۲۷۲۹۱

تاریخ : ۱۳۹۸/۴/۲۶

پیوست : دارد

نمایندگی وزارت امور خارجه در شمال و شرق کشور - مشهد

بسمه تعالی

معاونت محترم هماهنگی امور اقتصادی استانداری خراسان رضوی
ریاست محترم اتاق بازرگانی ، صنایع ، معادن و کشاورزی خراسان رضوی
موضوع: روابط اقتصادی افغانستان و ترکمنستان در مسیر تحول

با سلام؛

احتراماً به پیوست گزارش واصله از سفارت جمهوری اسلامی ایران در عشق آباد تحت عنوان «روابط اقتصادی افغانستان و ترکمنستان در مسیر تحول» جهت ملاحظه و بهره برداری مقتضی ارسال می گردد.

غلامعباس ارباب خالص
مشاور وزیر و رئیس نمایندگی

رونوشت :

- جناب آقای باقری مقدم دستیار وزیر و مدیر کل محترم اوراسیا
- جناب آقای احمدی سفیر محترم جمهوری اسلامی ایران در عشق آباد
- سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران - مرو

بسمه تعالی

روابط اقتصادی افغانستان و ترکمنستان در مسیر تحول

رشید مردوف معاون رئیس کابینه وزراء و وزیر امور خارجه ترکمنستان در راس هیاتی در تاریخ‌های ۲۷ و ۲۸ خرداد ماه ۱۳۹۸ جهت انجام سفری کاری از هرات دیدار و با مشاور وزیر امور خارجه، محمد قیومی وزیر اقتصاد افغانستان و رئیس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی و تجاری دو کشور گفتگو کرد. هدف از دیدار فوق پیگیری اجرای توافقاتی بود که در جریان دیدار رسمی رئیس جمهور افغانستان در ماه فوریه سالجاری به ترکمنستان بین دو کشور به امضاء رسیده است.

یکی از محورهای عمده گفتگوهای دو هیات در سفر یادشده به آماده سازی زمینه ها جهت احداث پروژه خط لوله انتقال گاز ترکمنستان - افغانستان - پاکستان - هند (TAPI) اختصاص داشت. در ژانویه سال ۲۰۱۶ میلادی، رهبران کشورهای ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هند در مراسمی رسمی کلنگ احداث پروژه خط لوله گاز موسوم به TAPI با هزینه حدود ۱۰ میلیارد دلاری را به زمین زدند. این پروژه انرژی منطقه‌ای که گاز ترکمنستان را از طریق افغانستان به پاکستان و هند انتقال می دهد، به عنوان یک طرح مهم در حال اجرا است.

انتظار می‌رود افغانستان سالانه از محل ترانزیت این خط لوله بیش از ۴۰۰ میلیون دلار درآمد کسب نماید. بر اساس گزارش دفتر رئیس جمهور افغانستان، پروژه مذکور هزاران فرصت شغلی را برای افغان‌ها ایجاد خواهد کرد. علاوه بر آن، پس از بهره‌برداری از این خط لوله در ده سال اول افغانستان سالانه ۵۰۰ میلیون متر مکعب گاز از این خط دریافت خواهد کرد. این مقدار در ده سال دوم به یک میلیارد متر مکعب گاز و در ده سال سوم به ۱/۵ میلیارد متر مکعب گاز بالغ خواهد شد.

پروژه TAPI اخیرا به مجموعه‌ای از پروژه‌های دیگر تبدیل شده است. در کنار این پروژه اصلی قرار است پروژه انتقال برق ترکمنستان به افغانستان و پاکستان به قدرت ۵۰۰ کیلووات (خط TAP-500) اجرا شود. به گفته دفتر رئیس جمهور افغانستان انتظار می‌رود که این کشور سالانه از محل این پروژه مبلغ ۱۱۰ میلیون دلار درآمد ترانزیتی کسب نماید. سه ایستگاه برق در استان های هرات، فراه و قندهار نیز ایجاد خواهد شد.

پروژه های دیگری که به موازات این خط لوله احداث خواهد شد شامل احداث کابل فیبر نوری و احداث راه آهن ترکمنستان - افغانستان (هرات) می باشد.

پیش از این، راه آهن بندر (خشک) تورغندی توسط ترکمنستان بازسازی شده بود. این امر امکان افزایش ظرفیت ایستگاه تورغندی را فراهم آورده و موجب ازدیاد ارزش گردش مالی افغانستان خواهد شد. بنابه گفته مقامات افغانی، این خط راه آهن آسان‌ترین راه برای صادرات محصولات این کشور به بازارهای خارجی و واردات کالاهای خارجی مورد نیاز بویژه از کشورهای اروپائی در امتداد این راه آهن خواهد بود.

خط راه آهن مورد اشاره و همچنین بزرگراه جاده‌ای، شهر تورغندی در استان هرات را به عشق آباد و سپس به بندر ترکمن باشی در دریای خزر متصل می کند. با اتصال افغانستان به بندر بین‌المللی ترکمن باشی، این کریدور ارتباطی،

فرصتی را برای دسترسی به آذربایجان، گرجستان، ترکیه و کشورهای اروپایی فراهم خواهد آورد. احداث خط آهن فوق فرصتی مناسب برای عرضه محصولات افغانستان به بازارهای بین‌المللی ایجاد خواهد کرد. همچنین در پایان سفر هیات ترکمنی به هرات، دو طرف موافقت نامه‌های مربوط به گسترش پروژه‌های راه آهن تورغندی-هرات و آقینه - آندخوی و همچنین توسعه شبکه توزیع برق شهر هرات و اجرای عملی پروژه‌های TAPI و TAP را امضاء کردند.

ترکمنستان و نگاهی نو به افغانستان

تحولات اخیر در مناسبات ترکمنستان و افغانستان و نیز اظهار نظرهای مقام‌های ترکمن و افغان در باره مناسبات دوجانبه حکایت از این دارد که عشق‌آباد رویکردی نو نسبت به همسایه جنوبی خود در پیش گرفته است. هرچند دو کشور از گذشته تا کنون مناسبات خوبی باهم داشته، و افغانستان از کمها و مساعدتهای ترکمنستان بهره‌مند بوده، اما در شرایط نوین منطقه‌ای به نظر می‌رسد عشق‌آباد قصد دارد نقش فعال‌تری در مسائل و تحولات افغانستان ایفا نماید.

رئیس جمهوری ترکمنستان در سخنان سال گذشته خود در مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تحولات افغانستان اشاره کرده و گفت: عشق‌آباد آماده است تا شرایط و زمینه‌های لازم برای ادامه فرایند مذاکرات درباره افغانستان را فراهم کند. وی پیشنهاد نمود مذاکرات صلح با حضور همه گروه‌های افغانی و نیز نهادهای بین‌المللی و طرف‌های علاقه‌مند در عشق‌آباد پایتخت ترکمنستان برگزار شود. مقام‌های افغان نیز در پاسخ به پیشنهاد ترکمنستان از آن استقبال کرده و برای همکاری با عشق‌آباد اعلام آمادگی کرده‌اند.

لازم به ذکر است که ترکمنستان پیش از این در سال ۱۹۹۹ میلادی در عشق‌آباد نشست برگزار کرد که هدف از این نشست برگزاری مذاکرات میان طالبان و ائتلاف شمال در افغانستان برای ایجاد صلح در این کشور بود که با شکست مواجه شد.

به گفته تحلیلگران سیاسی، عشق‌آباد در کنار بیشتر کشورهای همسایه، خواستار ایجاد صلح و ثبات در افغانستان و قدرت گرفتن یک حکومت مرکزی قدرتمند در آن کشور هست تا از این طریق زمینه برای مقابله با تولید و قاچاق مواد مخدر فراهم آید.

از سوی دیگر از آنجا که ترکمنستان یکی از صادرکنندگان بزرگ انرژی (گاز و برق) در منطقه محسوب می‌شود، بازار افغانستان برای ترکمن‌ها و نیز نقش کابل در ترانزیت آن واجد اهمیت بسیار است. ترکمنستان از اوایل ۲۰۰۴ میزان صادرات برق خود را به افغانستان افزایش داده است. این صادرات هم اکنون به بیش از دو برابر افزایش یافته است. این افزایش صادرات پس از آن صورت گرفت که خط انتقال برق سرحدآباد این کشور به استان هرات افغانستان به بهره‌برداری رسید. در کنار این مسایل موضوع خط لوله گاز تاپی که امکان انتقال گاز ترکمنستان را از مسیر جدیدی میسر می‌کند، اصلی‌ترین هدف ترکمنستان در گسترش مناسبات و نگاه ویژه عشق‌آباد به افغانستان می‌باشد.

هرچند ترکمنستان در ادامه متنوع کردن مسیرهای صادرات گاز خود بویژه رساندن آن به بازار اروپا نگاهی به طرح انتقال گاز ترانس خزر دارد، ولی بیشتر از آن تحرکات خود را برای عملی کردن پروژه انتقال گاز تاپی دارد. پروژه‌ای که گاز ترکمنستان را به کشورهای افغانستان، پاکستان و هند می‌رساند.

طرح تاپی ازدوران زمامداری صفرمراد نیازاف رییس جمهوری فقید ترکمنستان مطرح و مورد پیگیری این کشور بود، ولی تداوم جنگ و درگیریها در افغانستان تمامی تلاشهای حامیان این پروژه را نقش بر آب ساخت. در حال حاضر گرچه هنوز دغدغه های امنیتی پیرامون این طرح به کلی رفع نشده است ولی مقامات چهار کشور ترکمنستان، افغانستان، پاکستان، هند و بیش از همه آنها ترکمنها تحرکات جدید و جدی را برای شروع و اجرایی کردن این طرح آغاز کرده اند.

ملاحظات :

- اجرای خط لوله انتقال گاز تاپی در بین سه کشور بهره‌مند از این خط لوله یعنی افغانستان، پاکستان و هند، برای افغانستان از اهمیت بیشتری برخوردار است، زیرا در صورت اجرایی شدن این طرح، افغانستان علاوه بر بهره‌مندی از گاز این خط لوله برای تامین نیازهای داخلی خود، سالانه مبلغ قابل توجهی بابت ترانزیت آن به پاکستان و هند درآمد کسب خواهد کرد، ضمن اینکه بازار اشتغال را در افغانستان رونق خواهد داد.

- در کنار این پروژه اصلی، همچنین پروژه انتقال برق ترکمنستان به افغانستان و پاکستان به ظرفیت ۵۰۰ کیلووات (خط TAP-500) برای انتقال برق ترکمنستان به این کشور اجرا می‌گردد. به گفته دفتر رئیس جمهور افغانستان انتظار می‌رود که این کشور سالانه از محل این پروژه (خط TAP-500) مبلغ ۱۱۰ میلیون دلار درآمد ترانزیتی کسب نماید. سه ایستگاه برق در استان های هرات، فراه و قندهار نیز ایجاد خواهد شد.

- در کنار مسایل اقتصادی، موضوعات دیگری از جمله وجود ترکمن‌های افغان که در نزدیکی مرزهای ترکمنستان زندگی می‌کنند، موجبات نزدیکی دو کشور را فراهم آورده است. ترکمن‌های افغانستان که دومین گروه بزرگ قومی ترکمن در خارج به شمار می‌روند، عاملی مهم در توسعه روابط دو کشور است. تعداد ترکمن ها در افغانستان حدود یک میلیون نفر برآورد می‌شود. بنابر این وجود جمعیت ترکمن در افغانستان، موضوع احتمال نفوذ جریان سلفی‌گری از افغانستان به ترکمنستان و ایجاد ناامنی در این کشور، موضوع کریدور هوایی ترکمنستان برای انتقال کمکهای غیر نظامی ناتو به افغانستان و... باعث شده که ترکمنستان توجه خود را به توسعه هرچه بیشتر روابط با افغانستان جلب نماید.

تهیه و تنظیم : طاهری - رایزن اقتصادی سفارت

خرداد ماه ۱۳۹۸